

Nina Routti-Hietala SM/KVY

21.11.2021

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sisäasioiden rahastoista ohjelmakaudella 2021–2027 annetun lain muuttamisesta (HE 210/2022 vp)

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sisäasioiden rahastoista ohjelmakaudella 2021—2027 annettua lakia (1125/2021, jäljempänä *rahastolaki*). Rahastolakiin tehtävillä muutoksilla mahdollistetaan rahastojen avustusrasien käsittely sähköisen tietojärjestelmän avulla.

Tietojärjestelmän käyttöönoton tarkoituksena on helpottaa EU:n sisäasioiden rahastoista myönnettävien avustusten hakua, hakemusten käsittelyä, hankkeiden ja toimien hallinnointia ja raportointia sekä raporttien käsittelyä. Lisäksi uusi tietojärjestelmä helpottaisi asiointia hallintoviranomaisen kanssa mahdollistamalla mm. vuorovaikutteiset ja järjestelmän esittäytämät lomakkeet, automaattiset laskentatoiminnot sekä erilaiset automaattiset upotetut tarkistustoiminnot, joilla vähennetään asiakirjojen ja tietojen toistuvaa vaihtoa niin paljon kuin on mahdollista. Lakiehdotuksella varaudutaan myös siihen, että tietoja voitaisiin siirtää teknisen rajapinnan avulla.

Ehdotettavat lakimuutokset koskisivat pääasiallisesti EU:n sisäasioiden rahastojen ohjelmien täytäntönnpanosta, hallinnoinnista ja arvioinnista vastaavaa hallintoviranomaista, tarkastuksia tekevää tarkastusviranomaista sekä avustuksia hakevia ja saavia tahoja.

Euroopan unionin sisäasioiden rahastoja koskevassa ns. yleisasetuksessa säädetään sisäasioiden rahastojen hallinnoinnin yleisistä periaatteista. Yleisasetus edellyttää sähköisen tiedonvaihtojärjestelmän käyttöä avustuksen saajien ja rahastojen hallinnoinnista vastaavien viranomaisten välillä viimeistään 1.1.2023 lukien.

Lakiehdotuksen tarkempi sisältö

Lakiehdotuksen 15 §:ään ehdotetaan lisättäväksi, että avustusta haetaan hallintoviranomaiselta sähköisessä tietojärjestelmässä tai hallintoviranomaisen erikseen salliessa hallintoviranomaisen hyväksymällä lomakkeella sähköisesti. Avustuksen hakeminen on voimassa olevan rahastolain mukaan ollut mahdollista vain hallintoviranomaisen hyväksymällä lomakkeella. Euroopan unionin yleisasetuksen mukaisesti avustuksen saajien ja ohjelmasta vastaavien viranomaisten välinen tiedonvaihto toteutetaan jatkossa kokonaisuudessaan sähköisten tietojärjestelmien avulla. Pykälään ehdotetaan lisäksi tarkennuksia hakemuksen allekirjoituksen ja vireille tulon osalta.

Lakiehdotuksen 16 §:ään ehdotetaan lisättäväksi, että avustuspäätöksen muutosta haettaisiin hallintoviranomaiselta uudessa tietojärjestelmässä tai hallintoviranomaisen erikseen salliessa

hallintoviranomaisen hyväksymällä lomakkeella sähköisesti. Avustuspäätöstä koskevan muutoksen hakemiseen on perusteltua noudattaa samaa menettelyä kuin avustuksen hakemiseen ja sen vuoksi ehdotetaan kyseistä lisäystä.

Maksamisen hakeminen ja raportointi siirretään myös Euroopan unionin yleisasetuksen mukaisesti uuden tietojärjestelmän piiriin. Sen vuoksi lakiehdotuksen 18 §:ään ehdotetaan lisättäväksi, että avustuksen maksamista haetaan hallintoviranomaiselta uudessa tietojärjestelmässä tai hallintoviranomaisen erikseen salliessa hallintoviranomaisen hyväksymällä lomakkeella sähköisesti.

Rahastolain 25 §:ssä säädetään hallinto- ja tarkastusviranomaisen oikeudesta saada ja luovuttaa tietoja. Tietojen saantia ja luovuttamista koskevaan pykälään ehdotetaan lisättäväksi hallintoviranomaisen oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tarkastusviranomaiselle rahastolaissa ja Euroopan unionin lainsäädännössä tarkoitettujen tarkastustehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot. Tarkastusviranomaisen vastuulla on tehdä järjestelmätarkastuksia, toimien tarkastuksia sekä tilintarkastuksia. Lisäksi ehdotetaan, että hallintoviranomaisella olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa yleisasetuksen 44 artiklan mukaisesti ohjelmaa arvioiville tahoille ohjelmien arvioimiseksi välttämättömät tiedot. Yleisasetus edellyttää hallintoviranomaisen huolehtivan tarvittavista menettelyistä, joilla tuotetaan ja kerätään arvioinneissa tarvittavat tiedot. Tämän vuoksi myös arviointeja tekevien tiedonsaantioikeudesta olisi säädettävä laissa. Tarkastusviranomaisen ja ohjelmaa arvioivien tahojen tiedonsaantioikeudesta on tarpeen säätää rahastolaissa, jotta niiden lakisääteisten tehtävien hoitaminen on mahdollista.

Yleisasetuksen mukaisesti ehdotuksella varaudutaan siihen, että tietoja voidaan siirtää teknisen rajapinnan avulla. Ensivaiheessa rajapintoja olisi tarkoitus rakentaa Handi-palveluun ja mahdollistaa hallintoviranomaisen kirjautuminen järjestelmään Virtu-kirjautumisen avulla. Nämä integraatiot edellyttävät liittymistä valtion integraatioalusta VIA:aan. Suomi.fi-tunnistautumisen ja -valtuuden käyttö pitää myös mahdollistaa heti tietojärjestelmän käyttöönoton yhteydessä. Myöhemmässä vaiheessa tarkoitus olisi integroida tietojärjestelmä valtionhallinnon yhteiseen asianhallintajärjestelmään, komission ylläpitämään SFC-järjestelmään sekä Valtionkonttorin tulevaisuudessa mahdollisesti ylläpitämiin Haeavustuksia.fi sekä Tutkiavustuksia.fi -palveluihin. Integraatioratkaisuihin varautuminen ei tarkoita muutosta käsiteltävien tietojen sisältöön tai muutosta siihen, mitä tietoja voidaan siirtää hallinto- ja tarkastusviranomaisen ja muiden viranomaisten tai julkista tehtävää hoitavien välillä. Tietojärjestelmällä ei ole tiedonhallintalain (906/2019) 2 luvun tarkoittamia vaikutuksia viranomaisten tehtäviin, toimintaprosesseihin tai tietovarantojen tietoihin tai palveluihin. Muutos ei kohdistu viranomaisten yhteisiin palveluihin tai tiedonhallinnan vastuisiin.

Rahastolain 26 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sisäasioiden rahastoja koskevat tiedot käsiteltäisiin sisäasioiden rahastojen ohjelman asiointi- ja käsittelyjärjestelmässä, eikä valtioneuvoston yhteisessä asianhallintajärjestelmässä. Vaikka käsittely siirtyy uuteen tietojärjestelmään, säilyy arkistointi valtioneuvoston yhteisessä asianhallintajärjestelmässä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että sisäministeriö toimisi tietojärjestelmän

rekisterinpitäjänä ja vastaisi tietojärjestelmästä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain mukaisesti. Sisäministeriö vastaisi siitä, että tietojärjestelmä täyttää jäsenvaltiolle yleisasetuksessa sekä rahastolaissa säädetyt lakisääteiset edellytykset. Pykälässä tarkoitettussa tietojärjestelmässä käsiteltäisiin myös henkilötietoja. Myös sen vuoksi on perusteltua, että sisäministeriön vastuuasema rekisterinpitäjänä todetaan laissa erikseen.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi 31 §:ään 2 momentti, jonka mukaan oikaisuvaatimus hallintoviranomaisen tekemään päätökseen tehtäisiin myös uudessa tietojärjestelmässä. Oikaisuvaatimuksen voisi toimittaa myös sisäministeriön kirjaamoon.

Esityksen taloudelliset vaikutukset

Järjestelmän rakentamisen ja kehittämisen edellyttämät kustannukset katetaan Euroopan unionin sisäasioiden rahastojen ohjelmien teknisestä avusta. Kustannuksia katetaan sekä ohjelmakauden 2014—2020 erillismäärärahojen teknisestä avusta, että ohjelmakauden 2021—2027 teknisestä avusta. Tekninen apu on valtion talousarviossa sisällytetty kehityksen ulkopuolisille momenteille 26.01.24 (EU:n osuus sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton hallintaan ohjelmakaudella 2014—2020) sekä 26.01.26 (EU:n osuus sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton hallintaan ohjelmakaudella 2021—2027).

Integraatioissa käytetään valtion yhteisiä, jo olemassa olevia rajapintoja ja valtion yhteisiä palveluja. Suunnitellut integraatiot eivät edellytä muilta viranomaisilta omien järjestelmiensä kehittämistä, vaan ainoastaan yhteyden avaamista uuteen tietojärjestelmään. Tämän vuoksi integraatioista ei ole aiheutumassa järjestelmien kehittämiskustannuksia muille valtion viranomaisille.